Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 21ης Ιανουαρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης – Οδηγία 79/7/ΕΟΚ – Άρθρο 4, παράγραφος 1 – Εθελούσια πρόωρη συνταξιοδότηση – Πρόωρη σύνταξη γήρατος – Προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιώματος – Ποσό της καταβλητέας σύνταξης το οποίο πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με το κατώτατο νόμιμο ποσό – Ποσοστό των εργαζομένων κάθε φύλου που αποκλείονται από το δικαίωμα πρόωρης συνταξιοδότησης – Δικαιολόγηση τυχόν ιδιαίτερου μειονεκτήματος για τις γυναίκες εργαζόμενες – Σκοποί της κοινωνικής πολιτικής του οικείου κράτους μέλους»

Στην υπόθεση C-843/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (ανώτερο δικαστήριο της Καταλονίας, Ισπανία) με απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Νοεμβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

κατά

BT,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Wahl, πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen (εισηγητή) και L S. Rossi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– το Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), εκπροσωπούμενο από τις A. Álvarez Moreno και G. Guadaño Segovia,

– η BT, εκπροσωπούμενη από τον I. de Gispert Català, abogado,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον S. Jiménez García,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

– η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Pimenta, M. Carneiro, M. J. Marques και P. Barros da Costa,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις I. Galindo Martín και C. Valero,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (Εθνικού Ιδρύματος Κοινωνικής Ασφάλισης, Ισπανία) και της ΒΤ σχετικά με την άρνηση του INSS να χορηγήσει στην ΒΤ πρόωρη σύνταξη γήρατος.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 79/7:

«Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην προοδευτική εφαρμογή, στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως και των άλλων στοιχείων κοινωνικής προστασίας που προβλέπεται στο άρθρο 3 της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως, η οποία καλείται στο εξής “αρχή της ίσης μεταχειρίσεως”.»

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, ορίζει ότι η οδηγία αυτή εφαρμόζεται στα νομικά συστήματα που εξασφαλίζουν προστασία, μεταξύ άλλων, κατά του κινδύνου «γήρατος».

5 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως συνεπάγεται την απουσία κάθε διακρίσεως που βασίζεται στο φύλο, είτε άμεσα είτε έμμεσα, σε συσχετισμό ιδίως με την οικογενειακή κατάσταση και ιδιαίτερα όσον αφορά:

– το πεδίο εφαρμογής των συστημάτων και τους όρους πρόσβασης στα συστήματα αυτά,

– την υποχρέωση καταβολής εισφορών και τον υπολογισμό των εισφορών,

– τον υπολογισμό των παροχών, συμπεριλαμβανομένων των προσαυξήσεων λόγω συζύγου και προστατευομένου προσώπου και τις προϋποθέσεις διαρκείας και διατηρήσεως του δικαιώματος επί των παροχών.»

6 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006, για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης (ΕΕ 2006, L 204, σ. 23), έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

β) "έμμεση διάκριση": όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική θέτει σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση πρόσωπα ενός φύλου σε σύγκριση με πρόσωπα του άλλου φύλου, εκτός αν αυτή η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικώς από νόμιμο στόχο και τα μέσα για την επίτευξη του εν λόγω στόχου είναι πρόσφορα και αναγκαία·

[…]».

Το ισπανικό δίκαιο

7 Το άρθρο 59 του Ley General de la Seguridad Social (γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης), του οποίου το κωδικοποιημένο κείμενο εγκρίθηκε με το Real Decreto Legislativo 8/2015 (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 8/2015), της 30ής Οκτωβρίου 2015 (BOE αριθ. 261, της 31ης Οκτωβρίου 2015), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (στο εξής: LGSS), φέρει τον τίτλο «Συμπληρώματα για συντάξεις χαμηλότερες από το κατώτατο όριο». Το άρθρο αυτό προβλέπει στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, τα ακόλουθα:

«Οι δικαιούχοι ανταποδοτικών συντάξεων του συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως, οι οποίοι δεν λαμβάνουν εισοδήματα από εργασία, από κεφάλαιο ή από εμπορικές δραστηριότητες και υπεραξίες, σύμφωνα με όσα προβλέπονται για τα εν λόγω εισοδήματα στο πλαίσιο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, ή οι οποίοι λαμβάνουν τέτοια εισοδήματα χωρίς αυτά να υπερβαίνουν το ποσό που καθορίζεται ετησίως από τον αντίστοιχο Ley de Presupuestos Generales del Estado (νόμο περί γενικού κρατικού προϋπολογισμού), έχουν δικαίωμα λήψεως των αναγκαίων συμπληρωμάτων μέχρι του ποσού των κατώτατων συντάξεων, εφόσον διαμένουν στην ισπανική επικράτεια, υπό τους όρους που προβλέπονται στη νομοθεσία ή στις κανονιστικές ρυθμίσεις.»

8 Το άρθρο 208 του LGSS, με τίτλο «Πρόωρη συνταξιοδότηση με τη βούληση του ενδιαφερομένου», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Το δικαίωμα πρόωρης συνταξιοδοτήσεως κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου υπόκειται στις εξής προϋποθέσεις:

a) να έχει συμπληρωθεί ηλικία μη υπολειπόμενη κατά περισσότερο από δύο έτη του απαιτούμενου κατά περίπτωση ορίου ηλικίας σύμφωνα με το άρθρο 205, παράγραφος 1, στοιχείο a, χωρίς εφαρμογή εν προκειμένω των συντελεστών μειώσεως που προβλέπονται στο άρθρο 206·

b) να έχει αποδεδειγμένα συμπληρωθεί περίοδος πραγματικής καταβολής εισφορών τουλάχιστον 35 ετών, χωρίς να συνυπολογίζεται το τμήμα που αναλογεί σε επιδόματα […]

c) όταν πληρούνται οι γενικές και ειδικές προϋποθέσεις συνταξιοδοτήσεως σύμφωνα με τα ανωτέρω, το ποσό της καταβλητέας συντάξεως πρέπει να είναι μεγαλύτερο από το ποσό της κατώτατης συντάξεως που θα δικαιούνταν ο ενδιαφερόμενος λαμβανομένης υπόψη της οικογενειακής του καταστάσεως κατά τη συμπλήρωση του εξηκοστού πέμπτου έτους της ηλικίας του. Σε αντίθετη περίπτωση, ο ενδιαφερόμενος δεν θα δικαιούται να τύχει της ως άνω μορφής πρόωρης συνταξιοδοτήσεως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Ως οικιακή βοηθός, η BT υπαγόταν σε ειδικό ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, το οποίο αφορούσε αποκλειστικά αυτή την κατηγορία εργαζομένων (στο εξής: ειδικό σύστημα). Η BT κατέβαλλε εισφορές στο σύστημα αυτό για περίοδο 14 054 ημερών, πλην 166 ημερών.

10 Στις 12 Δεκεμβρίου 2016 ζήτησε από το INSS να της χορηγηθεί πρόωρη σύνταξη γήρατος, δυνάμει του άρθρου 208 του LGSS, από τις 4 Ιανουαρίου 2017, ημερομηνία κατά την οποία θα συμπλήρωνε το 63ο έτος της ηλικίας της.

11 Με απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2016, η οποία επικυρώθηκε με την απόφαση που ελήφθη επί της διοικητικής ένστασης της BT, το INSS απέρριψε την εν λόγω αίτηση με την αιτιολογία ότι η BT δεν πληρούσε την προϋπόθεση για τη θεμελίωση του δικαιώματος σε πρόωρη σύνταξη γήρατος την οποία προβλέπει το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου αυτού, δεδομένου ότι το ποσό της σύνταξης που θα λάμβανε ήταν χαμηλότερο από το ποσό της κατώτατης σύνταξης που θα δικαιούνταν, λαμβανομένης υπόψη της οικογενειακής κατάστασής της, στην ηλικία των 65 ετών.

12 Το Juzgado de lo Social nº 10 de Barcelona (πρωτοβάθμιο δικαστήριο εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών αριθ. 10 της Βαρκελώνης, Ισπανία) δέχθηκε την προσφυγή που άσκησε η BT κατά των ως άνω αποφάσεων. Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι η εν λόγω διάταξη του LGSS εισάγει έμμεση διάκριση εις βάρος των γυναικών κατά παράβαση της οδηγίας 79/7, δεδομένου ότι ο τομέας των οικιακών βοηθών αποτελείται κατά πλειοψηφία από γυναίκες και ότι ένας εργαζόμενος που εμπίπτει στον τομέα αυτόν, ακόμη και αν καταβάλλει εισφορές στο ειδικό σύστημα για περίοδο 44 και ήμισυ ετών, δεν θα έχει δικαίωμα λήψης σύνταξης της οποίας το ποσό θα του παρέχει τη δυνατότητα να ζητήσει και να λάβει πρόωρη σύνταξη γήρατος στην ηλικία των 63 ετών.

13 Το INSS άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (ανώτερου δικαστηρίου της Καταλονίας, Ισπανία). Το εν λόγω δικαστήριο αναφέρει ότι η βάση υπολογισμού των εισφορών προς το ειδικό σύστημα ήταν αρχικά χαμηλότερη από τη βάση υπολογισμού των εισφορών προς το γενικό ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Συνεπώς, οι συντάξεις των ασφαλισμένων στο ειδικό σύστημα ήταν επίσης χαμηλότερες από εκείνες των ασφαλισμένων στο γενικό σύστημα. Ωστόσο, η βάση υπολογισμού των εισφορών προς το ειδικό σύστημα ευθυγραμμίστηκε σταδιακά με εκείνη των εισφορών προς το γενικό σύστημα, αρχής γενομένης από την ένταξη του πρώτου συστήματος στο δεύτερο το 2012.

14 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS εφαρμόζεται στο σύνολο των εργαζομένων που υπάγονται στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Καθόσον αποκλείει από το δικαίωμα σε πρόωρη σύνταξη γήρατος τους ασφαλισμένους οι οποίοι αποφασίζουν εθελουσίως να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα, αλλά για τους οποίους το ποσό μιας τέτοιας σύνταξης θα ήταν χαμηλότερο από το ποσό της κατώτατης νόμιμης σύνταξης που θα δικαιούνταν στην ηλικία των 65 ετών, η διάταξη αυτή αποτρέπει το ενδεχόμενο καταβολής συμπληρώματος σύνταξης, το οποίο θα συνεπαγόταν επιβάρυνση του εθνικού προϋπολογισμού. Επιπλέον, η εν λόγω διάταξη είναι σύμφωνη με τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των συντάξεων, οι οποίοι συνίστανται στην επίτευξη βιώσιμης ισορροπίας μεταξύ του χρόνου εργασίας και του χρόνου σύνταξης. Συναφώς, θα ήταν ασύμβατη με την τάση αύξησης της ηλικίας συνταξιοδότησης και ενίσχυσης των κινήτρων για παράταση του εργασιακού βίου, την οποία ενθαρρυνθεί η Ένωση, η τυχόν δυνατότητα ενός εργαζομένου να συνταξιοδοτηθεί εθελουσίως σε μικρότερη ηλικία χωρίς καμία μείωση του ποσού της σύνταξής του, χάρη στη λήψη συμπληρώματος σύνταξης. Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, εξάλλου, ότι προϋπόθεση όπως αυτή που προβλέπεται στην ως άνω διάταξη δεν τίθεται όταν η πρόωρη συνταξιοδότηση συνδέεται με λόγο μη αποδιδόμενο στον εργαζόμενο, όπως είναι η αναδιάρθρωση επιχείρησης, και εμπίπτει, ως εκ τούτου, στο άρθρο 207 του LGSS.

15 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι, κατά τις επίσημες στατιστικές, το 89 % των οικιακών βοηθών που είναι ασφαλισμένοι στο ειδικό σύστημα είναι γυναίκες. Ωστόσο, προκειμένου να εξεταστεί αν το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου αυτού συνεπάγεται έμμεση διάκριση εις βάρος των γυναικών εργαζομένων, το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των ασφαλισμένων στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όλοι εκ των οποίων εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής. Επομένως, πρέπει ιδίως να ληφθούν υπόψη, πέραν των ασφαλισμένων στο ειδικό σύστημα, οι γυναίκες οι οποίες, για άλλους λόγους, όπως είναι ο γάμος, η ύπαρξη τέκνων ή η εργασία μερικής απασχόλησης, έχουν καταβάλει εισφορές χαμηλότερου ύψους και για μικρότερο χρονικό διάστημα.

16 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι από τις στατιστικές που προσκόμισε το Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones (Υπουργείο Κοινωνικής Ένταξης, Κοινωνικής Ασφάλισης και Μετανάστευσης, Ισπανία) προκύπτει ότι είναι μεγαλύτερο το ποσοστό των γυναικών συνταξιούχων, σε σχέση με εκείνο των ανδρών συνταξιούχων, που λαμβάνουν συμπλήρωμα σύνταξης μέχρι του ποσού της κατώτατης νόμιμης σύνταξης, πράγμα το οποίο υποδηλώνει ότι περισσότερες γυναίκες απ' ό,τι άνδρες τίθενται σε μειονεκτική θέση λόγω της διάταξης του άρθρου 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του ως άνω νόμου, κατά την οποία η λήψη πρόωρης σύνταξης γήρατος εκ μέρους του εργαζομένου που αποφασίζει, εθελουσίως, να συνταξιοδοτηθεί πρόωρα εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι ο εν λόγω εργαζόμενος δικαιούται την κατώτατη νόμιμη σύνταξη βάσει των εισφορών που ο ίδιος έχει καταβάλει, χωρίς να του χορηγηθεί τέτοιο συμπλήρωμα σύνταξης. Το αιτούν δικαστήριο τονίζει το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια του 2018, 422 112 άνδρες λάμβαναν συμπλήρωμα σύνταξης, αριθμός που αντιστοιχεί στο 15,23 % των συντάξεων των ανδρών, έναντι 468 822 γυναικών, δηλαδή του 31,45 % των συντάξεων των γυναικών.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (ανώτερο δικαστήριο της Καταλονίας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει η απαγόρευση των έμμεσων διακρίσεων λόγω φύλου όσον αφορά την πρόσβαση στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και τον υπολογισμό των παροχών αυτών, η οποία καθιερώνεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 79/7, την έννοια ότι αποκλείει ή αντιτίθεται σε εθνικό κανόνα δικαίου όπως το άρθρο 208, [παράγραφος 1,] στοιχείο c, του [LGSS], ο οποίος απαιτεί για όλους τους ασφαλισμένους του γενικού συστήματος, προκειμένου να μπορούν να λάβουν εθελουσίως πρόωρη σύνταξη, να είναι το ποσό της καταβλητέας σύνταξης, υπολογιζόμενο σύμφωνα με το σύνηθες σύστημα χωρίς να προστίθενται τυχόν συμπληρώματα μέχρι του ποσού του κατώτατου ορίου, τουλάχιστον ίσο με το ποσό της κατώτατης σύνταξης, στο μέτρο που εισάγει έμμεση διάκριση εις βάρος των γυναικών ασφαλισμένων του γενικού συστήματος, δεδομένου ότι έχει εφαρμογή σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό γυναικών απ' ό,τι ανδρών;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

18 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, σε περίπτωση εθελούσιας πρόωρης συνταξιοδότησης εργαζομένου που είναι ασφαλισμένος στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, εξαρτά το δικαίωμα του εν λόγω εργαζομένου σε πρόωρη σύνταξη γήρατος από την προϋπόθεση να είναι το ποσό της σύνταξης αυτής τουλάχιστον ίσο με το ποσό της κατώτατης σύνταξης που θα δικαιούνταν ο εργαζόμενος στην ηλικία των 65 ετών, στο μέτρο που η εν λόγω ρύθμιση θέτει σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση τις γυναίκες εργαζόμενες σε σχέση με τους άνδρες εργαζομένους.

19 Επισημαίνεται ότι, για τη θεμελίωση του δικαιώματος πρόωρης συνταξιοδότησης κατόπιν αίτησης του ενδιαφερομένου, το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS απαιτεί το ποσό της καταβλητέας σύνταξης να υπερβαίνει το ποσό της κατώτατης σύνταξης που ισχύει για τον ενδιαφερόμενο κατά τη

συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του. Η απαίτηση αυτή προστίθεται στις λοιπές προϋποθέσεις θεμελίωσης του δικαιώματος σε πρόωρη σύνταξη γήρατος, οι οποίες προβλέπονται στα στοιχεία a και b του εν λόγω άρθρου 208, παράγραφος 1, και κατά τις οποίες πρέπει, αντιστοίχως, να έχει συμπληρωθεί ηλικία μη υπολειπόμενη κατά περισσότερο από δύο έτη του καθοριζόμενου στον νόμο αυτόν ορίου ηλικίας για τη χορήγηση σύνταξης γήρατος και να έχει αποδεδειγμένα συμπληρωθεί περίοδος πραγματικής καταβολής εισφορών τουλάχιστον 35 ετών.

20 Το Δικαστήριο, όμως, έχει κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε ο κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 200, σ. 1), δεν αντιτίθεται καταρχήν σε διάταξη εθνικής ρύθμισης, όπως το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS, δυνάμει της οποίας δεν χορηγείται πρόωρη σύνταξη γήρατος όταν το ποσό της πρόωρης σύνταξης το οποίο θα δικαιούνταν ο αιτών είναι χαμηλότερο από το ποσό της κατώτατης σύνταξης την οποία θα λάμβανε κατά τη συμπλήρωση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης (πρβλ. απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2019, Bocero Torrico και Bode, C-398/18 και C-428/18, EU:C:2019:1050, σκέψεις 25 έως 27).

21 Εντούτοις, πρέπει να εξεταστεί αν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η ως άνω επιλογή του εθνικού νομοθέτη είναι σύμφωνη με την οδηγία 79/7 (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 14ης Απριλίου 2015, Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, σκέψη 26).

22 Συναφώς, το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, εξεταζόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', τρίτη περίπτωση, της οδηγίας αυτής, απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω φύλου όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις πρόσβασης στα νομικά συστήματα που παρέχουν προστασία κατά των κινδύνων γήρατος [απόφαση της 26ης Ιουνίου 2018, MB (Αλλαγή φύλου και σύνταξη γήρατος), C-451/16, EU:C:2018:492, σκέψη 32]. Δεν αμφισβητείται ότι το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης σύστημα πρόωρης συνταξιοδότησης συγκαταλέγεται στα συστήματα αυτά.

23 Διαπιστώνεται, καταρχάς, ότι εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν εισάγει διάκριση βασιζόμενη άμεσα στο φύλο, εφόσον εφαρμόζεται αδιακρίτως στους εργαζομένους, άνδρες και γυναίκες.

24 Όσον αφορά το ζήτημα αν μια τέτοια ρύθμιση εισάγει έμμεση διάκριση, υπενθυμίζεται ότι η έννοια αυτή πρέπει να νοηθεί, στο πλαίσιο της οδηγίας 79/7, κατά τον ίδιο τρόπο όπως και στο πλαίσιο της οδηγίας 2006/54 (απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láiz, C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Από το δε άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της δεύτερης οδηγίας προκύπτει ότι συνιστά έμμεση διάκριση λόγω φύλου η περίπτωση στην οποία μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική θέτει σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση πρόσωπα ενός φύλου σε σύγκριση με πρόσωπα του άλλου φύλου, εκτός αν η ως άνω διάταξη, κριτήριο ή πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικώς από νόμιμο στόχο και τα μέσα για την επίτευξη του εν λόγω στόχου είναι πρόσφορα και αναγκαία.

25 Η ύπαρξη τέτοιας ιδιαίτερα μειονεκτικής μεταχείρισης μπορεί να διαπιστωθεί, ιδίως, εάν αποδειχθεί ότι ρύθμιση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης επηρεάζει δυσμενώς σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό προσώπων ενός φύλου σε σύγκριση με πρόσωπα του άλλου φύλου. Εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει αν τούτο συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láiz, C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Σε περίπτωση που, όπως εν προκειμένω, ο εθνικός δικαστής έχει στη διάθεσή του στατιστικά στοιχεία, το Δικαστήριο έχει κρίνει, αφενός, ότι ο εν λόγω δικαστής πρέπει να λάβει υπόψη το σύνολο των εργαζομένων που υπόκεινται στην εθνική ρύθμιση στην οποία οφείλεται η διαφορετική μεταχείριση και, αφετέρου, ότι η καλύτερη μέθοδος σύγκρισης συνίσταται στη σύγκριση της αναλογίας μεταξύ

θιγόμενων και μη θιγόμενων από την προβαλλόμενη διαφορετική μεταχείριση εργαζομένων γυναικών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω ρύθμισης με την αντίστοιχη αναλογία όσον αφορά τους άνδρες εργαζόμενους που εμπίπτουν στο πεδίο αυτό [πρβλ. απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2020, YS (Επαγγελματικές συντάξεις στελεχών επιχειρήσεων), C-223/19, EU:C:2020:753, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

27 Συναφώς, εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να εκτιμήσει κατά πόσον τα στατιστικά στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιόν του είναι αξιόπιστα και αν αυτά μπορούν να ληφθούν υπόψη, δηλαδή, ιδίως, αν δεν εκφράζουν καθαρά τυχαία ή συγκυριακά φαινόμενα και αν είναι αρκούντως σημαντικά [απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2020, YS (Επαγγελματικές συντάξεις στελεχών επιχειρήσεων), C-223/19, EU:C:2020:753, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

28 Εν προκειμένω, πρώτον, όπως προτείνει το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μόνον οι ασφαλισμένοι στο ειδικό σύστημα, αλλά το σύνολο των εργαζομένων που υπάγονται στο γενικό ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, στο πλαίσιο του οποίου εντάσσονται οι εν λόγω ασφαλισμένοι του ειδικού συστήματος. Τούτο διότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση εφαρμόζεται σε όλους τους ασφαλισμένους στο εν λόγω γενικό σύστημα.

29 Δεύτερον, όπως επισημαίνει επίσης το αιτούν δικαστήριο, το ποσοστό των ασφαλισμένων στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης το οποίο τίθεται σε μειονεκτική θέση λόγω του άρθρου 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS μπορεί να προσδιοριστεί με αξιόπιστο τρόπο εάν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των συνταξιούχων που λαμβάνουν συμπλήρωμα σύνταξης μέχρι του ποσού της κατώτατης νόμιμης σύνταξης σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των συνταξιούχων που υπάγονται στο σύστημα αυτό. Συγκεκριμένα, ακριβώς τα πρόσωπα που λαμβάνουν συμπλήρωμα σύνταξης είναι εκείνα των οποίων τυχόν αίτηση πρόωρης συνταξιοδότησης θα είχε απορριφθεί δυνάμει της εν λόγω διάταξης, δεδομένου ότι το ποσό της σύνταξης που θα δικαιούνταν να λάβουν κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης αυτής θα ήταν χαμηλότερο από την εν λόγω κατώτατη νόμιμη σύνταξη. Αντιθέτως, η συνεκτίμηση μόνον των προσώπων των οποίων η αίτηση πρόωρης συνταξιοδότησης πράγματι απορρίφθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του νόμου αυτού, όπως προτείνουν το INSS και η Ισπανική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, δεν θα ήταν κατ' ανάγκην ενδεικτική του αριθμού των προσώπων που θίγονται από την ως άνω διάταξη, καθόσον δεν αποκλείεται πολλά από τα θιγόμενα αυτά πρόσωπα να μην έχουν υποβάλει τέτοια αίτηση.

30 Ωστόσο, τρίτον, για να διαπιστωθεί αν, εν προκειμένω, το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS εισάγει, αφ' εαυτού, έμμεση διάκριση αντιβαίνουσα στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πρόσωπα των οποίων η αίτηση πρόωρης συνταξιοδότησης θα απορριπτόταν αποκλειστικά κατ' εφαρμογήν του ως άνω άρθρου 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, χωρίς να ληφθούν υπόψη τα πρόσωπα που δεν πληρούν, πέραν της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή προϋπόθεσης, τις προϋποθέσεις χορήγησης τέτοιας πρόωρης σύνταξης οι οποίες αφορούν την ηλικία ή την περίοδο καταβολής εισφορών και οι οποίες προβλέπονται στα στοιχεία a και b του εν λόγω άρθρου 208, παράγραφος 1. Επομένως, όπως αναφέρουν το INSS και η Ισπανική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, η ύπαρξη ή μη τέτοιας έμμεσης διάκρισης μπορεί να προκύψει από τη συνεκτίμηση, κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου έτους, του αριθμού των νέων συνταξιούχων που πληρούν την προϋπόθεση του άρθρου 208, παράγραφος 1, στοιχείο b, του LGSS, δηλαδή έχουν καταβάλει εισφορές για χρονικό διάστημα άνω των 35 ετών, και λαμβάνουν συμπλήρωμα σύνταξης, σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των νέων συνταξιούχων κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους.

31 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι, όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, εάν οι στατιστικές που προσκομίστηκαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου καταδείξουν ότι, μεταξύ των νέων συνταξιούχων γυναικείου φύλου που υπάγονται στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, το ποσοστό εκείνων που έχουν καταβάλει εισφορές για χρονικό διάστημα άνω των 35 ετών και λαμβάνουν συμπλήρωμα σύνταξης είναι σημαντικά υψηλότερο απ' ό,τι μεταξύ των νέων συνταξιούχων ανδρικού φύλου που υπάγονται στο ίδιο αυτό σύστημα, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS εισάγει έμμεση διάκριση λόγω φύλου η οποία

αντιβαίνει στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7, εκτός αν δικαιολογείται από αντικειμενικούς παράγοντες άσχετους προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Villar Láiz, C-161/18, EU:C:2019:382, σκέψη 47).

32 Επομένως, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση θα δικαιολογείται, ειδικότερα, εάν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι η εν λόγω ρύθμιση εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό κοινωνικής πολιτικής, είναι κατάλληλη για την επίτευξη του σκοπού αυτού και είναι αναγκαία προς τούτο, εξυπακουομένου ότι μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλη για την επίτευξη του προβαλλόμενου σκοπού μόνον εάν εξυπηρετεί πράγματι την επίτευξή του και η εφαρμογή της γίνεται κατά τρόπο συνεπή και συστηματικό [πρβλ. απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2020, YS (Επαγγελματικές συντάξεις στελεχών επιχειρήσεων), C-223/19, EU:C:2020:753, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

33 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης κατά την επιλογή των μέτρων που είναι πρόσφορα για την υλοποίηση των σκοπών της κοινωνικής πολιτικής τους και της πολιτικής τους για την απασχόληση [απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2020, YS (Επαγγελματικές συντάξεις στελεχών επιχειρήσεων), C-223/19, EU:C:2020:753, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

34 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι ο Ισπανός νομοθέτης θέσπισε το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS με γνώμονα τον ισπανικό κανόνα δικαίου δυνάμει του οποίου κανείς δεν πρέπει να λαμβάνει σύνταξη χαμηλότερη από την ετησίως καθοριζόμενη κατώτατη σύνταξη, η οποία θεωρείται ως ελάχιστο όριο διαβίωσης, όπερ συνεπάγεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, την καταβολή συμπληρώματος σύνταξης σύμφωνα με το άρθρο 59 του εν λόγω νόμου. Η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση έχει, όμως, ως αποτέλεσμα ότι σε ορισμένους εργαζομένους που επιθυμούν να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα και να λάβουν, ως εκ τούτου, πρόωρη σύνταξη γήρατος δεν χορηγείται τέτοια σύνταξη, με την αιτιολογία ότι το ποσό της θα ήταν χαμηλότερο από το ποσό της κατώτατης σύνταξης και τούτο θα γεννούσε, δυνάμει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, δικαίωμα του ενδιαφερόμενου εργαζομένου να λάβει συμπλήρωμα σύνταξης.

35 Συναφώς, υπενθυμίζεται καταρχάς ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, αφενός, ότι η χορήγηση εισοδήματος ίσου προς το κατώτατο κοινωνικό εισόδημα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κοινωνικής πολιτικής των κρατών μελών και, αφετέρου, ότι η καταβολή αντισταθμιστικού επιδόματος που αποσκοπεί στην εξασφάλιση ενός ελάχιστου βιοτικού επιπέδου στον δικαιούχο του σε περίπτωση ανεπαρκούς σύνταξης συνιστά θεμιτό σκοπό κοινωνικής πολιτικής ο οποίος είναι άσχετος προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου (πρβλ. απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2011, Brachner, C-123/10, EU:C:2011:675, σκέψεις 89 έως 91 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

36 Όσον αφορά τη δικαιολόγηση της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνικής ρύθμισης, το INSS και η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζουν με τις γραπτές παρατηρήσεις τους ότι, αποκλείοντας από το δικαίωμα σε πρόωρη σύνταξη γήρατος τα πρόσωπα που αποφασίζουν να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα αλλά τα οποία, λαμβανομένου υπόψη του ποσού της σύνταξης αυτής, θα δικαιούνταν συμπλήρωμα σύνταξης το οποίο θα βάρυνε το Δημόσιο, το άρθρο 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS αποσκοπεί στη διατήρηση της βιωσιμότητας του ισπανικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και στην επίτευξη βιώσιμης ισορροπίας μεταξύ του χρόνου επαγγελματικής δραστηριότητας και του χρόνου σύνταξης, δεδομένου ότι η χωρίς περιορισμούς χορήγηση πρόωρης σύνταξης γήρατος θα είχε σοβαρές συνέπειες στη χρηματοδότηση του συστήματος αυτού.

37 Στο πλαίσιο αυτό, τόσο από την απόφαση περί παραπομπής όσο και από τις γραπτές παρατηρήσεις του INSS και της Ισπανικής Κυβέρνησης προκύπτει ότι οι εν λόγω σκοποί της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνικής ρύθμισης είναι σύμφωνοι με τους σκοπούς της Ένωσης, οι οποίοι μνημονεύονται στην Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής, της 7ης Ιουλίου 2010, με τίτλο «Επαρκή, βιώσιμα και ασφαλή ευρωπαϊκά συνταξιοδοτικά συστήματα» [COM(2010) 365 τελικό] καθώς και στη Λευκή Βίβλο του θεσμικού αυτού οργάνου, της 16ης Φεβρουαρίου 2012, με τίτλο «Ατζέντα για επαρκείς, ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις» [COM(2012) 55 τελικό] και οι οποίοι συνίστανται στην επίτευξη

βιώσιμης ισορροπίας μεταξύ της διάρκειας του επαγγελματικού βίου και της διάρκειας της σύνταξης λαμβανομένης, ιδίως, υπόψη της εξέλιξης του προσδόκιμου ζωής, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επάρκεια και η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων.

38 Επ' αυτού, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, μολονότι εκτιμήσεις αναγόμενες στον προϋπολογισμό δεν μπορούν να δικαιολογήσουν διάκριση εις βάρος ενός εκ των φύλων, οι σκοποί που συνίστανται στην εξασφάλιση της βιώσιμης χρηματοδότησης των συντάξεων μπορούν, αντιθέτως, να θεωρηθούν, λαμβανομένου υπόψη του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης των κρατών μελών, ως θεμιτοί σκοποί κοινωνικής πολιτικής οι οποίοι είναι άσχετοι προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου [πρβλ. απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2020, YS (Επαγγελματικές συντάξεις στελεχών επιχειρήσεων), C-223/19, EU:C:2020:753, σκέψεις 60 και 61].

39 Επομένως, οι σκοποί που επικαλούνται το INSS και η Ισπανική Κυβέρνηση μπορούν, καταρχήν, να δικαιολογήσουν τυχόν διαφορετική μεταχείριση εις βάρος των γυναικών εργαζομένων η οποία προκύπτει έμμεσα από την εφαρμογή του άρθρου 208, παράγραφος 1, στοιχείο c, του LGSS.

40 Μια τέτοια εθνική ρύθμιση είναι κατάλληλη για την επίτευξη των εν λόγω σκοπών. Πράγματι, ο αποκλεισμός από το δικαίωμα σε πρόωρη σύνταξη γήρατος των προσώπων τα οποία εθελουσίως προτίθενται να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα, αλλά των οποίων η σύνταξη αυτή θα ανερχόταν σε ποσό που θα γεννούσε δικαίωμα λήψης συμπληρώματος σύνταξης, αποσκοπεί στην προστασία των οικονομικών του ισπανικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και τείνει στην παράταση του εργασιακού βίου των προσώπων αυτών. Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, εάν δεν προβλεπόταν τέτοιος αποκλεισμός, το δικαίωμα των ενδιαφερομένων να λάβουν πρόωρη σύνταξη γήρατος συνοδευόμενη από συμπλήρωμα σύνταξης θα είχε επιζήμιες συνέπειες για την υλοποίηση των σκοπών αυτών, στο μέτρο που θα παρείχε, ιδίως, στα εν λόγω πρόσωπα τη δυνατότητα να εργαστούν για μικρότερο χρονικό διάστημα και να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα, χωρίς ωστόσο να πρέπει να υποστούν μείωση του ποσού της μελλοντικής σύνταξής τους.

41 Επιπλέον, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση εφαρμόζεται κατά τρόπο συνεπή και συστηματικό, δεδομένου ότι έχει εφαρμογή σε κάθε εργαζόμενο που είναι ασφαλισμένος στο γενικό ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

42 Επίσης, η ως άνω εθνική ρύθμιση δεν συνεπάγεται μέτρα που υπερβαίνουν ό,τι είναι αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών. Πράγματι, μια τέτοια ρύθμιση απαγορεύει τη χορήγηση σύνταξης γήρατος μόνο στα πρόσωπα τα οποία εθελουσίως προτίθενται να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα, αλλά των οποίων η συνταξιοδότηση θα συνεπαγόταν, λόγω του ύψους της σύνταξης, επιβάρυνση του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, καθόσον θα είχε ως συνέπεια την καταβολή, υπέρ των προσώπων αυτών, συμπληρώματος σύνταξης. Επιπλέον, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι ένας τέτοιος αποκλεισμός είναι δυνατόν να εφαρμοστεί μόνο σε περίπτωση που η πρόωρη συνταξιοδότηση του εργαζομένου πραγματοποιείται κατόπιν συνειδητής απόφασης του τελευταίου και όχι για λόγο που δεν ανάγεται σε αυτόν, παραδείγματος χάριν στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης επιχείρησης. Κατά τα λοιπά, όπως επισήμανε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, ο εθνικός νομοθέτης δεν θα μπορούσε να έχει προβεί σε διαφορετική νομοθετική επιλογή, συνιστάμενη σε παρέκκλιση από την εγγύηση της λήψης ενός κατώτατου ποσού σύνταξης στην περίπτωση της εθελούσιας πρόωρης συνταξιοδότησης, χωρίς να θιγεί ο σκοπός κοινωνικής πολιτικής τον οποίο επιδιώκει η εν λόγω εγγύηση, όπως αυτός μνημονεύθηκε στη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης.

43 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, σε περίπτωση εθελούσιας πρόωρης συνταξιοδότησης εργαζομένου που είναι ασφαλισμένος στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, εξαρτά το δικαίωμα του εν λόγω εργαζομένου σε πρόωρη σύνταξη γήρατος από την προϋπόθεση να είναι το ποσό της σύνταξης αυτής τουλάχιστον ίσο με το ποσό της κατώτατης σύνταξης που θα δικαιούνταν ο εργαζόμενος στην ηλικία των 65 ετών, ακόμη

και αν η εν λόγω ρύθμιση θέτει σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση τις γυναίκες εργαζόμενες σε σχέση με τους άνδρες εργαζομένους –πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει–, εφόσον πάντως η συνέπεια αυτή δικαιολογείται από θεμιτούς σκοπούς κοινωνικής πολιτικής οι οποίοι είναι άσχετοι προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία, σε περίπτωση εθελούσιας πρόωρης συνταξιοδότησης εργαζομένου που είναι ασφαλισμένος στο γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, εξαρτά το δικαίωμα του εν λόγω εργαζομένου σε πρόωρη σύνταξη γήρατος από την προϋπόθεση να είναι το ποσό της σύνταξης αυτής τουλάχιστον ίσο με το ποσό της κατώτατης σύνταξης που θα δικαιούνταν ο εργαζόμενος στην ηλικία των 65 ετών, ακόμη και αν η εν λόγω ρύθμιση θέτει σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση τις γυναίκες εργαζόμενες σε σχέση με τους άνδρες εργαζομένους –πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει–, εφόσον πάντως η συνέπεια αυτή δικαιολογείται από θεμιτούς σκοπούς κοινωνικής πολιτικής οι οποίοι είναι άσχετοι προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου.

(υπογραφές)